

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók keszthelyi vándorgyűlése (1922)

Vértés László dr.

A magyar orvostörténelem kiemelkedő eseményei voltak a vándorgyűlések. Az első 1841-ben Pesten, az utolsó, a 41., 1933-ban Budapesten zajlott. Sajnos a folytatás mindmáig elmaradt.

1922-ben Keszthely (Zala megye) volt a 38. vándorgyűlés helyszíne. (A Balaton körül csak ott zajlott rendezvény.) *Beck Mihály* [1] jegyzi meg: „A háborút követően összesen négy vándorgyűlést tartottak: 1922-ben Keszthelyen, 1927-ben Pécsen, 1929-ben Sopronban és 1933-ban Budapesten. Az utolsó négy vándorgyűlés közül csak a budapestiről adták ki a korábban szokásos Munkálatokat.”

Gyermekkorom óta a Balaton és Keszthely rajongója vagyok. Keszthelyen kutattam a helyi vándorgyűlés esetleges anyagait.

Napi Hírek

1922. június 9.

„A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűléseinek állandó központi választmánya legutóbbi ülésén elhatározta, hogy újból feleleveníti a világháború tartama alatt szünetelt vándorgyűléseket, melyek a magyar orvosok és természetvizsgálók színe-javának már háromnegyed századnál hosszabb idő óta nemcsak találkozói, hanem értékes tudományos buvárlatainak közlöi és terjesztői is voltak. Keszthely város szíves meghívása folytán a vándorgyűlés ez évben szeptember 3–6-ig terjedő időben Keszthelyen fogja üléseit tartani. Az előadások zöme a Röntgen-sugarak természetére és orvosi hasznára, az öröklés titokzatos jelenségeire, a belső elválasztású mirigyek élettani szerepére, a szerológia vívmányaira, a gyermekvédelemre és a gyermekhalandóság elleni küzdelemre fog vonatkozni. A vándorgyűlés tartama alatt délutánonként kirándulások lesznek a környéknek orvosi és természettudományi szempontból nevezetesebb helyeire. A keszthelyi vándorgyűlés budapesti rendezőbizottságának elnöke Tóth Lajos dr. helyettes államtitkár, titkára Gorka Sándor dr. egyetemi helyettes tanár, tagjai Dollinger Gyula dr. egyetemi nyilvános rendes orvostanár mint az orvosi szakosztály elnöke és Ilosvay Lajos dr. nyugalmazott államtitkár mint a természettudományi szakosztály elnöke.”

Zalai Közlöny

1922. szeptember 5. 1. oldal

„Orvosok keszthelyi gyűlése

Keszthely, szept. 4. A magyar orvosok és természettudósok vasárnap délelőtt tartották meg vándorgyűlésüket, amelyeken a közoktatásügyi minisztert Tóth Lajos államtitkár képviselte. Kolbenschlag Béla főispán üdvözlő beszédet mondott. Azután következtek a tudományos előadások. Este vacsora volt. Ma délelőtt a röntgensugarak alkalmazásáról tartottak több értékes előadást.”

Zalai Közlöny

1922. szeptember 7. 2. oldal

„– A keszthelyi vándorgyűlés. A keszthelyi orvosi vándorgyűlés tagjai ma délután a hercegi parkon keresztül sétálva, kocsikon és autókön Hévízre rándultak ki. A fürdőtelep megtekintése után Reuchl Imre, Keszthely város bírása és a hévízi fürdőtelep bérlője látta vendégül a társaságot. A gyógyteremben tartott nagy banketten egymást érték a pohárköszöntők. Dollinger tanár annak a reményének adott kifejezést, hogy amint a hévízi forrás egészségessé teszi a bénákat, meg fogjuk találni azt a forrást is, mely talpraállíthatja újra szegény csonka hazánkat. Ez a forrás az emberek mentalitásában rejlik.”

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók keszthelyi vándorgyűlése (1922) a korabeli tudományos folyóiratokban

Orvosi Hetilap

1922. (szeptember 17.) 38. szám, 374. oldal

„Vegyes hírek. A magyar orvosok és természetvizsgálók 38. vándorgyűlése szeptember 3–6-áig folyt le Keszthelyen a legteljesebb sikerrel. Az utolsó vándorgyűlésnek 1914-ben kellett volna megtartatnia Nagyszebenben, de a közbejött háború miatt elmaradt; azóta szünetelt ez az intézmény, melynek nemcsak az a feladata, hogy a tudománnyal foglalkozók személyes érintkezése, eszmecseré-

je, előadások és bemutatások révén a tudományt előmozdítsa, hanem az is, hogy felváltva az ország különböző vidékein érdeklődést keltsen tágasabb körben az orvosi és természettudomány iránt s másfelől megismertesse hazánk különböző vidékeit a vándorgyűlésen résztvevőkkel. A vándorgyűlések vezetősége elérkezettnek látta most az időt a gyűlések felújítására s hogy számítása helyes volt, azt a gyűlés szép sikere tanúsítja. Úgy az együttes üléseken tartott előadások, mint a szakosztályokban előadottak magas színvonalon állottak s az előadókhoz szép számú, figyelmes és hálás közönségük volt a gyűlés utolsó napjáig. Köszönettel tartozunk a vándor-

gyűlés vezetőségének, hogy lehetővé tette a magyar orvos-természettudományi kultúrának ezt az ünnepét s köszönettel tartozunk a kedves balatonmenti városnak azért a vendégszeretetért, amellyel a négyszáznál nagyobb számú összesereglett tudósokat és a tudomány iránt érdeklődőket fogadta.

P.S. Az Orvosi Hetilap örök ellenlábasa, a Gyógyászat kicsit »bőbeszédűbb« volt. Már az augusztus 22-én megjelent 35. száma közölte »A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XXXVIII. keszthelyi vándorgyűlésének előiraja« c. írást, a gyűlés részletes programjával. A 38. szám (szept. 17-én) részletes beszámolót közölt – szer-

390 (1922)

GYÓGYSZERESZI HETILAP

Egyesületek és Testületek.

A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XXXVIII. keszthelyi vándorgyűlése.

A közbejött háború és forradalmak miatt, 1912 óta szünetelt a magyar orvosok és természetvizsgálók népszerű vándorgyűlése, míg most a következő programmal fog lefolyni:

1922. szeptember 2-án; szombaton, este 9 órakor ismerkedési est és társasvacsora a Hungária nagytermében. 1922. szeptember 3-án, vasárnap: Reggel 8–10 óráig körseta a városban. Dél előtt fél 11 órakor ünnepélyes megnyitó közgyűlés az Urániában. Tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Elnöki előterjesztések. 4. Dr. Chyzer Kornél-előadás: A nagy tömegek élelmezéséről. Tartja: Dr. Illosvay Lajos, nyug. államtitkár. 5. Bene-Bugát-előadás: Gyermekeknevelési problémák a gyermekvédelemben. Tartja: dr. Heim Pál, az Erzsébet Tud.-Egyetem rektora. Délután 2 órakor gőzhajókirándulás Badacsonyba. Visszaérkezés után este 8 órakor Helikonon est a balatonparti sétányon, 9 órakor társasvacsora a balatonparti Hullám-ban. 1922. szeptember 4-én, hétfőn: Reggel 9 órakor a XIV. században épült plébániái templom megtekintése. Dél előtt 10–11 óráig együttes ülés az Urániában. Fő téma: A radioaktivitás jelenségei természettudományi és orvosi szempontból. Előadók: dr. Groh Gyula, állatorvosi főiskolai tanár: Az atómkok szerkezete és alakulása. Dr. Rhorer László, állatorvosi főiskolai és egyetemi tanár: A Röntgen-sugarakra vonatkozó újabb vizsgálatok. Dr. Kelen Béla, az egyetemi Röntgen-intézet igazgatója: A Röntgen-sugarak orvosi alkalmazása. Az előadásokat hozzászólások követik. Délután 1 óra 32 perckor kirándulás Fenékpusztára s a tőzeglizem megtekintése. Este 7 órakor Bogdánffy Ödön, ny. h. államtitkár »A permetező öntözés« címen tart viteltett képekkel és mozgóképpel illusztrált előadást. 1922. szeptember 5-én, kedden: Dél előtt 8–10 óráig a gazdasági akadémia és a Balatoni Múzeum megtekintése. Dél előtt 10–12 óráig együttes ülés az Urániában. Fő téma: Az

örökléstan haladása és jelentősége. Előadók: Dr. Gorka Sándor, egyetemi h. tanár: Az örökléstan alapelvei és az öröklés szabályai. (Mendel-, Bateson-, Morgan- és Bridges-féle szabály.) Grabner Emil, a m. kir. növény-nemesítő intézet igazgatója: Az örökléstan jelentősége a növény-nemesítésben és a többtermelésben. Az előadásokat hozzászólások követik. Déli 12–1/2 óráig szakosztályi előadások. Délután 1/3 órakor kirándulás Hévízgyógyfürdőbe. 1922. szeptember 6-án, szerdán: Reggel 8–10 óráig a városi kórház megtekintése. Dél előtt 10–12 óráig együttes ülés. Fő téma: A belső elválasztás jelenségei. Előadók: Dr. Farkas Géza, egy. ny. r. tanár: A belső elválasztás élettana. Dr. báró Korányi Sándor, egyetemi ny. r. tanár: A belső secretiós mirigyek correlációi. Az előadásokat hozzászólások (dr. Paál Árpád, egyet. m. tanár: A növények belső elválasztása stb.) követik. Déli 12–2 óráig szakosztályi ülések. Délután 4 órakor ünnepélyes záróülés. Tárgyai: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés a nagygyűlés lefolyásáról. 3. Kovács József-előadás: Az emberi test alkotásának törvényszerűségei. Tartja: Dr. Lenhossék Mihály, egyetemi ny. r. tanár. 4. Elnöki bezáró. Este 7 órakor dr. Lovassy Sándor ny. gazdasági akadémiai igazgató tart a Balaton vidékén élő ragadozómadarakról előadást. A bejelentett és még bejelentendő szakosztályi előadások és előterjesztések jegyzéke és ideje később lesz nyilvánosságra hozva. A népszerű tudományos előadásokon, valamint a megnyitó és bezáró üléseken, ugyancsak a szakosztályok ülésein a nagyközönséget is szívesen látják.

A vándorgyűlésre vonatkozó tudnivalók a következők:

1. A vándorgyűlés tagja lehet mindenki, ki az orvos-, természet- és társadalomtudományokat műveli vagy kedveli, ha a 200 koronában megállapított tagdíjat lefizeti.

A tagok megkapják a »Munkálatokat« s egyéb kiosztásra kerülő nyomtatványokat s az elszállásolás (esetleg a mérsékelt árú utazás) és a kirándulások kedvezményében részesülnek.

Előadást csak a gyűlésre beírt tagok tarthatnak. Az előadás tartalma legfeljebb 10 perc és csak az elnök engedélyével tarthat hosszabb ideig.

A nagygyűlés azon tagjai, kik előadást tartani szándékoznak, de annak címét idáig még nem jelentették be, azt mennél előbb jelentsék be. Az orvosi előadások dr. Dollinger Gyula egyetemi ny. r. tanár, szakosztályi ügyvezető elnöknek (Budapest, VII. ker. Rákóczi-ut 52. sz.), a természettudományi és társadalomtudományi előadások dr. Gorka Sándor egyetemi h. tanár, szakosztályi titkárnak (Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16. sz.) jelentendők be.

A gyűlések jegyzőkönyveinek gyors és pontos szerkeszthetése érdekében az előadók előadásuk rövid kivonatát az ülésre magukkal hozni s előadás után a jegyzőnek átadni szíveskedjenek.

2. A vándorgyűlésre érkező tagok szíveskedjenek megérkezésük után a vándorgyűlési irodába (gazdasági akadémia) fáradni, ahol minden szükséges iránt tájékozódást szerezhetnek.

3. A tagdíjat, melynek befizetése után kellő elszállásolásról történik gondoskodás, a vándorgyűlés pénztárnokának (Csiki Ernő nemzeti muzeumi osztályigazgató, Budapest, VIII., Nemzeti Múzeum, Állattér) legkésőbb augusztus hó 30-áig kell beküldeni, ezen túl már csak a helyszínen, Keszthelyen lehet beiratkozni, személyesen vagy megbízás útján. A tagsági jegynek idején való kiváltása tehát a gyűlés tagjainak érdekében van, hogy az elszállásolásról és egyéb kedvezmények megszerzéséről idejekorán intézkedés történhessék.

4. Minden iránt, ami a vándorgyűlésre vonatkozik, a központi választmány titkáránál: dr. Gorka Sándornál (Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16. sz.), továbbá a helyi bizottság elnökségénél: dr. Lovassy Sándor, gazdasági főtanácsosnál Keszthelyen tudakozódhatni.

Figyelmeztetés! Tanácsos idejekorán beiratkozni, mert csak így lehet a lakásokat jó előre biztosítani s a tagok az erről szóló értesítést is idejében megkaphatják. Szíveskedjenek arról is értesíteni, hogy szállóban, vagy magánhelyen, esetleg intézetben óhajtanak lakni. Utóbbi két helyen (esetleg a szállóban is) a lakás ingyenes.

Reméljük, hogy a magyar gyógyszerészkar, mint a múltban, ezúttal is szép számban fog a vándorgyűlésen résztvenni s talán lehetséges lesz a külön gyógyszerészeti szakosztály megalakítása.

zöje ismeretlen – a gyűlésről »A magyar orvosok és természetvizsgálók XXXVIII. vándorgyűlése Keszthelyen, 1922. szept. 3–6.« címmel (535–536. o.).»

Állattani Közlemények

1922. október 31. 1–4 füzet, 82. oldal

„A magyar orvosok és természetvizsgálók f. é. szeptemberben tartották meg 38-adik vándorgyűlésüket Keszthelyen. Az előadott tárgyak közt zoológiai érdekűek is voltak. Dr. Nagy Jenő a délmagyarországi gémtelepekről szólt. Dr. Gorka Sándornak az öröklés haladásáról szóló előadása mindazokat a törvényszerűségeket ismertette, amelyek a Mendel-féle örökléstörvény alól kitérnek. Dr. Lovassy Sándor a vidék ragadozó madarainak életét jellemezte. Dr. Lenhossék Mihály az emberi-test alkotásának törvényszerűségeiről értekezett. Dr. Zimmermann Ágoston a mellékpaizsmirigyek anatómiájáról és a megmaradó csecsemőmirigyről beszélt, Dr. Tamássy Béla orvos pedig a légyveszedelem elleni intézkedéseket sürgette.”

Gyógyszerészi Hetilap

1922. 390–391. oldal

„A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók XXXVIII. keszthelyi vándorgyűlése” címmel szerkesztőségi közleményt adott ki. Erdemi áttekintés nevekkkel, adatokkal. A kor kiváló egyetemi tanárai tartottak előadást.

Köszönetnyilvánítás

E helyen is köszönet illeti *Kocsandiné Eisenkorb Györgyi* olvasószolgálatos és tájékoztató könyvtáros (Keszthely) és *Nyíri Krisztina* (Budapest) értékes, sokoldalú segítségét.

Irodalom

- [1] Beck M. Commemorative and award medals issued by the Itinerary Congresses of the Hungarian Physicians and Natural Scientists. [A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Vándorgyűléseinek emlékérméi és jutalomérméi.] Orvostörténeti Közlemények 1987; 117–120: 309.

Vértés László dr.

A rendezvények és kongresszusok híryanagának leadása

a lap megjelenése előtt legalább 40 nappal lehetséges, a 6 hetes nyomdai átfutás miatt.
Kérjük megrendelőink szíves megértését.

A híryanagokat a következő címre kérjük:
Orvosi Hetilap titkársága: edit.budai@akademai.hu
Akadémiai Kiadó Zrt.